

ESIMERKIT

(Oulun poliisilaitoksen Facebook-tilillään julkaisema tarina, 11.4.2018.)

Ruskettunut lippalakki

Kerrostalon rappukäytävässä haisee tupakka. Poliisin rikostutkijat kiipeävät portaita neljänteen
5 kerrokseen kuten lukuisia kertoja aikaisemminkin. Jostakin asunnosta kantautuu vaimea 60 -luvun
iskelmämusiikki. Voimakas miesääni laulaa ikuisesta rakkaudesta. Paikalle sunnuntaiaamuna
kotoaan herätetty kiinteistöhoitaja tietää kertomattakin, minkä asunnon oven poliisipartio haluaa
auki. Hänkin on käynyt täällä työnsä puolesta lukuisia kertoja aiemmin. Poliisien tehtävänä on ottaa
kiinni rikoksesta epäilty sekä tehdä kotietsintä tämän asuntoon.

10 Paikallinen lähikauppa ryöstettiin puukolla uhaten edellisenä iltana. Kaupan valvontakameroista
tekijäksi tunnistettiin lähistöllä asuva reilu parikymppinen mies. Tämä ”poliisin vanha tuttu” on
nuoresta iästään huolimatta ehtinyt olla poliisin kanssa tekemisissä yli sata kertaa. Osa hänen
tekemistään rikoksista on pieniä omaisuusrikoksia kuten näpistyksiä, mutta joukkoon mahtuu myös
törkeitä väkivaltarikoksia. Miehen elämäntyylillä on viimeiset vuodet ollut päihteiden ja rikosten
15 sävyttämä. Viime aikoina tahti on vain kiihtynyt.

Poliisimies kurkistaa asunnon postiluukusta, josta näkyy tutut tennarit. Postiluukusta tulee tupakan ja
kannabiksen sekainen haju. Kaikkialla on hiljaista. Huoltomies avaa oven ja partio menee asuntoon
sisään. Asunto on pieni ja todella epäsiisti. Eteisessä poliisit loikkivat postinjakajan luukusta lattialle
pudottaneiden kirjeiden yli. Kirjeiden seassa on postia niin vuokranantajalta, käräjäoikeudelta kuin
20 poliisiltakin. Jääkiekkolehtiä tai rakkauskirjeitä ei näy. Asunnon olohuoneen pöydällä on homehtunut
mikropitsan palanen, käytettyjä huumeruiskuja, kaksi puukkoa ja tupakan tumppeja. Vuode on
sijaamatta. Asunnossa ei ole yhtään valoa päällä. Toinen poliisimiehistä yrittää sytyttää
olohuoneeseen valon, tuloksetta.

Sohvalla istuu nuori mies lasittuneessa katseessaan. Mies oli oikeastaan odottanutkin poliisien
25 vierailua. Hän tiesi jo ryöstöpaikalta paetessaan, että ennemmin tai myöhemmin poliisi tulee hänet
hakemaan. Miehen päässä oleva valkoinen lippalakki on vuosien myötä ruskettunut ja sen alta

pilkottavat hiukset ovat odotelleet pesua viikkoja. Miehen huppari on kokoa liian pieni ja jalassa olevien farkkujen lahkeessa on veripisaroiita. Miehen kädessä palaa tupakka. Kärpänen leijailee miehen pään yläpuolella ja istahtaa miehen korvan päälle. Tämä ei tee elettäkään hätistääkseen
30 kärpystä.

Poliisimies kipaisee ikkunan luo ja avaa tuuletusikkunan. Poliisit puhuttelevat miestä tuttavallisesti. Poliisien kerrottua asiansa mies tuijottaa hetken tyhjyyteen. Miehen suupielessä on hieman valkoista vaahtoa. ”En halunnut kenellekään pahaa. En halunnut sille kaupan myyjälle mitään pahaa. Minulla on kovat velat ja vaihtoehtona olisi ollut, että minut tapetaan tai piestään kunnolla. Kyllähän te
35 tiedätte”. Kyllähän poliisit tietävät. He tietävät varsin hyvin, että huumeidenkäyttäjien maailmassa toisen henki voi olla pahimmillaan yhden käyttöannoksen tai muutaman kymmenen euron arvoinen. Mies pitää pienen tauon. ”Minua pelottaa.” hän jatkaa. Nuoren miehen silmät kostuvat.

Nuori mies vetää pitkät henkoset sätkästänsä. Hän alkaa puhua hiljaisella, miltei kuulumattomalla äänellä. Mies kertoo, kuinka hänen elämänsä on ollut selviytymistä lapsesta lähtien. Lapsuudesta hän
40 muistaa ainoastaan humalassa olevan äidin, joka alkoholismistaan huolimatta yritti parhaansa mukaan pitää huolta lapsestaan. Isää ei ole koskaan ollutkaan. Tarinan mukaan isä tapettiin Ruotsissa ennen pojan syntymää. Äidin voimavarat eivät yksin riittäneet ja lapsi alkoi jo hyvin nuorena viettämään aikaansa kadulla. Kadulla nuori mies, siinä vaiheessa pieni lapsi, tutustui päihteisiin. Ensimmäiset savut tupakasta mies veti jo 10-vuotiaana. Pian tämän jälkeen mukaan tuli kannabis.
45 Koulunkäynti ei poikaa kiinnostanut. Kotonakaan ei huvittanut olla. Sosiaalitoimi sijoitti pojat tämän ollessa 13-vuotias. Viiden eri lastensuojelulaitoksissa vietetyn vuoden jälkeen poika oli jälleen omillaan. Viiteen vuoteen mahtui lukuisia pikkurötöksiä ja vuosien myötä päihteet kovenivat suonensisäisiin huumeisiin. Tässä vaiheessa sohvalta istuva mies ymmärtää tekemiensä valintojen merkityksen. Hän ymmärtää rikoksillaan muille ihmisille aiheuttamansa mielipahan. Hän on
50 umpikujassa, umpikujassa, jonka päässä ei ole muuta kuin lisää päihteitä.

”Miksi alun perin aloit käyttämään huumeita?” toinen poliisimiehistä kysyy. ”Koska minulla oli paha olla. Eikä kukaan kuunnellut minua. Minulla ei ollut mitään eikä ketään. Minulla ei ollut ihmistä, jota olisin voinut halata ja kertoa, kuinka pahalta minusta tuntui varastaessani kaupasta. Minulla ei ollut
55 myöskään ketään, kenelle olisin kertonut, kuinka hyvältä minusta tuntui löytäessäni itselleni tyttökaverin. Polttelin ensin kannabista ja siitä se sitten vaihtui melko nopeasti lääkkeisiin ja sillä tiellä ollaan”. Poliisimiehet seisovat hiljaa antaen miehen jatkaa tarinaansa. Osa tarinasta on tuttu jo aiemmilta kerroilta, mutta kumpikaan ei keskeytä puhujaa. Ei ole mitään syytä miksi pitäisi. Monille heistä poliisi on ainoa, joka kuuntelee, ajattelee poliisimies.

Mies kertoo, ettei ole syönyt pariin päivään juuri mitään. Hän on pitänyt itsensä hengissä päihteillä.
60 Viina, lääkkeet, kannabis ja suonensisäiset huumeet ovat olleet miehen listalla siinä missä makaronilaatikko, lihakeitto ja riisipuuro viereisen kerrostalon lapsiperheen. Ero näiden kahden

maailman välillä on muutenkin valtava. Toisen täyttää pelko, viha, kipu, ahdistus ja epätoivo, toisen riemu, ilo, onnellisuus ja toivo. Mies nousee vaivalloisin askelin kuin vanhus ja laahustaa jääkaapille. Jääkaapissa on valon lisäksi vain maitopurkki, jonka päiväys on mennyt jo viikkoja sitten sekä
65 puoleksi syöty maksalaatikko. Mies ottaa maksalaatikon käteensä ja syö sormilla siitä muutaman suullisen. Tämän jälkeen hän nappaa tupakkatoppansa mukaan ja lähtee poliisimiesten kanssa. Lähtiessä mies toteaa: ”Minulla on käytetty ruisku vielä täällä taskussa” ja jättää ruiskun olohuoneen pöydälle.

Matkalla poliisivankilaan toinen poliisimiehistä vaipuu ajatuksiinsa. Katuvalot vilisevät pimenevässä
70 talvipäivässä. En hyväksy tämän nuoren miehen tekemiä rikoksia, mutta hyväksyn hänet, poliisimies ajattelee. Hän on ihminen siinä missä me muutkin, niin poliisit kuin rosvoikin. Hän on tehnyt lyhyessä ajassa paljon vääriä valintoja ja kärsii nyt niistä. Niistä kärsivät muutkin, niin viattomat ihmiset kuin koko yhteiskuntamme.

Kuinka raakaa ja raadollista voi nuoren miehen elämä olla? Olisiko joku voinut estää tämänkin
75 nuoren syrjäytymisen ja päättymisen päihteiden täyttämään elämään? Kuinka saisimme nuoret ymmärtämään valintojensa merkitystä? Kuinka saisimme vanhemmat ymmärtämään vastuunsa nuoren elämästä? Kuinka saisimme kaikki ihmiset pitämään huolta lähimmäisistään? Teen parhaani sen eteen virassani, ajattelee poliisimies saattaessaan nuoren miehen putkaan ja sulkiessaan sellin oven.

80 Se ei kuitenkaan riitä. Nuorten syrjäytymisen estämiseen tarvitsemme kaikkia, toinen toistamme. Tämä tarina on fiktiivinen, mutta se voisi olla tosi. Tarinan kaltaiset tapaukset ovat poliisin työssä arkipäivää. Tarina perustuu todellisiin tapahtumiin ja henkilöihin, yksityiskohtia on muutettu ja tarinan osia otettu eri henkilöistä ja tapauksista osallisten yksityisyyden suojaamiseksi.

- Poliisimies

- 1** Jouduin todistamaan tiistaina 26.9. tilannetta, jota en olisi uskonut voivan tapahtua.
- 2** MATKUSTIN bussilla Kangasalta Tampereelle. Sairaalan pysäkiltä bussiin olisi halunnut nousta espanjalainen mies pyörätuolissa istuvan täysin liikuntakyvyttömän miehen kanssa. Kuljettaja ei avannut ovia, vaikka näki tilanteen selvästi. Korotin ääneni ja pyysin kuljettajaa avaamaan ovet ja laskemaan rampin.
- 3** ”Ei käy, liuska on rikki”, tuli vastaus.
- 4** En tyytynyt tähän, sillä tiesin, että liuska avautuu myös manuaalisesti. Pyysin kuljettajaa avaamaan liuskan käsin. Kuski harppoi kiukusta puhisten luoksemme ja karjui sanoja, joita en tässä alennu toistamaan. **5** Ympäriällä olevat ihmiset olivat järkyttyneitä ja lupasin viedä asian eteenpäin.
- 6** Espanjalainen mies kertoi, että jo kolme bussia oli samana aamuna kieltäytynyt ottamasta heitä kyytiin ja sama tilanne toistuu viikoittain.
- 7** Tuntuu uskomattomalta, että ne jotka eniten bussia tarvitsevat, eivät sinne pääse. Ja jos armosta sattuvat pääsemään, saavat kuulla kunniansa.
- 8** Olen ilmoittanut asiasta Tampereen liikennelaitokselle ja toivon ettei kukaan joudu enää Tampereella kokemaan vastaavaa.
- 9** SINULLE kuljettaja haluan vielä jakaa lauseen, jonka tuo espanjalainen mies sanoi hyvästellessämme: ”One day I need you and another day You need me.”
- 10** Ollaan ihmisiksi. Bussissakin.

Eva Wäljas
Tampere

Lisää esimerkkejä opetukseen löydät seuraamalla Facebook-sivuumme, joka toimii samalla myös arkistona tekemillemme analyyseille:

<https://www.facebook.com/KertomuksenVaarat/>